

ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ І ЖУРНАЛІСТИКИ

Закидальська Г.

Науковий керівник – доц. Кушнір О.В.

ЕТИЧНА ПАРАДИГМА ВИСВІТЛЕННЯ ХРОНІКИ ПОДІЙ У ПРОГРАМІ «ТСН-ТИЖДЕНЬ» (ТЕЛЕКАНАЛ «1+1»)

Інформаційне мовлення є одним із ключових сегментів сучасного телепростору. Тому телевізійний випуск новин можна назвати своєрідним «обличчям телеканалу». Телевізійна журналістика асоціюється з оперативною подачею новин у межах певного періоду часу. Телебачення з-поміж інших медіа найефективніше впливає на свідомість людини. У цьому аспекті етична парадигма інформаційного телемовлення є важливою умовою для його функціонування, оскільки ігнорування етичних засад призводить до розповсюдження негативних впливів на аудиторію.

Специфічна модель конструювання реальності та форма розповсюдження інформації, притаманні теленовинам, визначили їх об'єктом наукових інтересів вітчизняних та зарубіжних дослідників. Характерні особливості сучасного теледискурсу в етичному аспекті вивчали *О. Бугера, В. Гоян, Н. Девіс, І. Караєва, С. Квіт, О. Кузнєцова, Д. Лайон, І. Мальковська, В. Павлів, О. Плющ, О. Покальчук, Г. Почепцов, В. Сорока, К. Чорна та інші.*

Мета статті полягає у виокремленні етичних засад висвітлення оперативної подієвої інформації у програмі «ТСН-тиждень» на телеканалі «1+1».

Актуальність дослідження зумовлена поширеною тезою про те, що в епоху активного розвитку інформаційних та глобалізаційних процесів страждають моральні критерії творення і подання новин.

У сучасному медіасередовищі простежуються тенденції до комерціалізації, яка породжує боротьбу за реципієнта. Теленовини набувають ознак, характерних для розважального телемовлення, чи використовують спеціалізовані прийоми впливу на глядачів. У діяльності ЗМІ домінує функція інфотейнменту та задоволення базових людських потреб. Все частіше пріоритетними для висвітлення стають факти з елементами сенсаційності чи складовою, яка може вплинути на емоційну сферу людини [3]. Журналістикознавці звертають увагу на збільшення кількості матеріалів на кримінальну і трагічну тематику, сюжетів про скандали, насилля, секс.

«Пріоритети – кити, на яких тримається сучасний телесвіт (ширше медіасвіт), відомі – жаж, сміх, еротика – є його наріжним каменем. Фактично телесвіт існує між еросом і танатосом – язичницькими ідолами, згадуваними нині часто з претензією на філософічність. Сміх та комізм надають усьому присмак розваги. До того ж чим страшніше, жажливіше, тим веселіше, а нерідко й еротичніше. Ось як з цього приводу висловився у статті «Кривавий голубий екран» Г. Померанець: «Зоровий образ ближче до збудження чуттєвості, що спонукає ковтати будь-яку погань, аби (як казав Поппер) з перецем». Телеейдоси випромінюють подразники набагато потужніші, ніж перець» [2, с. 92].

Аудиторія переглядає новини з прагненням не лише побачити, що відбулося, а й зрозуміти суть події і часто пояснення журналіста тлумачить як єдиноправильне, оскільки довіряє його авторитету, іміджу телеканалу.

У випадках невмотивованого засилля повідомлень негативного характеру актуалізується можливість викликати відповідні ефекти у суспільстві. З переходом на принципи інфотейнменту та схему «шість «С» і одне «Г»: скандали, сенсації, секс, сміх, смерть та гроші» інформаційні програми подекуди акцентують на розважальності: першою новиною, яка має приголомшити українців, транслюють скандал, бійню, різню, жорстокі вбивства, аварію, розпусту, дебош – будь-що, що зможе притягнути увагу телеглядача з перших хвилин передачі [5, с. 111].

Система телевізійного мовлення України охоплює різноманіття телеканалів, які до свого контенту включають інформаційне мовлення. Одним з них є телеканал «1+1». ЗМІ не позиціонує себе як виключно новинний ресурс, проте його сітка мовлення наповнена інформаційними випусками. Основний інформаційний випуск новин на телеканалі виходить о 19:30, проте в будні транслюють до 8 випусків програми. У суботу та неділю – по одному випуску. Недільний випуск є підсумковим [4].

«ТСН-тиждень» включає значну кількість сюжетів, котрі підлягають журналістському аналізу та інтерпретації. Це впливає на характер подачі інформації. Для аналізу було обрано випуски програми «ТСН-тиждень» з вересня 2016 року до травня 2017 року. Простежено тенденції висвітлення інформації як подієвого характеру, так і повідомлень кримінальної та трагічної тематики (злочини і злочинні схеми, аварії, теракти, катаклізми, що призвели до загибелі людей та ін.).

При висвітленні інформації програмі «ТСН-тиждень» притаманна драматизація та нагнітання емоційної експресії. В сюжеті «Як Африканська чума свиней стала економічною зброєю в Україні», що у випуску за 5 лютого, прояви драматизації спостерігаємо у підводці ведучої: «Її бояться у всьому світі як чорт ладану. Україна вже має величезні збитки від одного повідомлення про виявлення цього мору». Афективність посилює подальший

розвиток теми в сюжеті, емоційні синхрони його учасників, демонстрування наслідків того, що господарі були змушені різати своїх поросят (залишки свинячих тіл і нутрощів показано середнім та крупним планами) [1].

Спостерігається тенденція до висловлення оцінок у новинних сюжетах програми, що свідчить про намагання журналістів привернути увагу шляхом емоціоналізації розповіді. У матеріалі «Стрільянина під Києвом: коментарі та нові факти у справі загибелі правоохоронців» більше уваги приділено особам померлих. Розпочинається сюжет з моргу, куди привезли загиблих. «Привезли з пораненнями, після яких неможливо вижити... (акцентована увага за допомогою паузи) в голову» [1]. Оцінність у представленні позиції демонструють і ведучі. Їхні підводки мають на меті не лише поінформувати, про що йтиметься в сюжеті, а висловити ставлення до події, налаштувати глядача на сприйняття інформації в певному ракурсі. У матеріалі за 2 жовтня «Отруйний сурогат з Харківщини виявився лише частиною «алкоциду», що забирає життя українців» підводку ведучої («Підробляють оковиту у нас нерідко. Але такого мору ще не було. Убивча хвиля почалася на Харківщині й прокотилась п'ятьма областями. Що ж наколотили цього разу? Такого що навіть стояти поруч з труною небезпечно») доповнено візуальними компонентами. На столі у Алли Мазур стоїть коробка із підробленим алкоголем. Перші кадри – пляшки алкоголю, наступні – постраждалий від підробки, який втратив зір, далі подано кадри з цвинтаря, показано людину в труні (з розмитим обличчям), його матір [1].

У сюжетах програми «ТСН-тиждень» знаходимо детальні описи трагічних подій. Учасниками подібних матеріалів часто стають неповнолітні особи. У випуску за 25 вересня розповідь про затримання підозрюваного торнадівця, що вистрілив у поліцейських у Дніпрі, супроводжується відеорядом з фото підозрюваного: на першому видно поранення у живіт, яке він отримав при затриманні, на другому – обличчя чоловіка. На третій хвилині сюжету показано кадри з відео, де підозрюваний стріляє в правоохоронців. У випуску за 15 січня сюжет про напад собак розпочато з крові на асфальті та бордюрі. Далі журналіст шокує заявою, що кров дитяча. Кров дівчинки, фото якої показано крупним планом. Розповідь про напад собак на 40-річного киянина відзначається кривавими подробицями. На місці, де знайшли тіло вбитого, журналіст рукою розгортає сніг, наче намагаючись знайти докази того, що сталося. «У нього на руках повигризали м'ясо. На руках одні кістки позалишалися», – синхрон свідка події. У матеріалі про теракт в Сомалі та Єгипті вміщено кількаразове повторення кадрів зі слідами крові, поруч з якими лежать людські речі, дитяче взуття, зняті середнім та крупним планами. У сюжеті випуску за 9 квітня «У соцмережах підлітки змагаються, в кого найбільш жорстоке відео побиття своїх однолітків» з перших хвилин трансльовано відео побиття дівчинки і повторено його впродовж усього сюжету, показуючи обличчя потерпілої і тих, хто активно брав участь у бійці [1]. Наслідком надмірної деталізації може стати несвідома пропаганда злочинних схем, насилля і т.д. У сюжеті «Сурогатна горілка: схема бізнесу з виготовлення отруйного алкоголю» у випуску за 30 жовтня журналіст відтворює одну з найпростіших схем виготовлення алкоголю. На власному прикладі показує, що горілку можна зробити з метилового спирту і де його замовити, як підробити акцизну марку. Сюжет виглядає як інструкція для тих, хто хоче порушити закон і підпільно виготовляти неякісний алкоголь [1].

Поширеними є порушення етичних норм при висвітленні релігійної тематики та інформації еротичного характеру. У випуску за 30 квітня вміщено детальний сюжет про те, як ведуча одного з італійських кулінарних шоу оголилась в ефірі. У сюжеті «50 відтінків віри: священник з Харківщини виявився збоченцем та сепаратистом» головним компонентом стало відео порнографічного характеру. У матеріалі «У Запоріжжі ввіймали єпископа-педофіла, який шукав розваг в Україні» переписку між єпископом і нібито хлопчиком (насправді підставною особою) показано крупним планом, тож глядачі можуть прочитати повідомлення інтимного характеру. Також продемонстровано фото оголеного єпископа, яке він надіслав своїй потенційній жертві [1]. Варто вказати, що у підводці ведуча зазначає про вікові обмеження щодо перегляду обох сюжетів і просить батьків забрати від екрану телевізора дітей.

Висновки. У висвітленні хроніки подій у програмі «ТСН-тиждень» на телеканалі «1+1» спостерігається надмірна суб'єктивність та драматизм з метою емоційного впливу на реципієнтів. Відеоряд, журналістський текст за кадром, підводка ведучих часто відзначаються яскравим емоційним контекстом. У програмі неодноразово демонструються кадри з деталізацією травм чи поранень зі слідами крові, показано подробиці інтимного характеру, необґрунтовано вжито нецензурну лексику. Трапляються випадки ігнорування правил висвітлення інформації, яка стосується дітей та неповнолітніх осіб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Архів випусків «ТСН-тиждень» від вересня 2016 р. до травня 2017 р. // TSN.ua. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://tsn.ua/vypusky/tsn_tyzhden
2. Караєва І. Три кити сучасного телесвіту / І. Караєва // Студії мистецтвознавчі. – 2008. – № 2. – С. 92–96.
3. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії / Девід Лайон // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/lajon.html>
4. Про канал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://media.1plus1.ua/ua/media/channels/1plus1>
5. Чорна К. В. Переваги та недоліки інфотейнменту в телевізійних програмах українського телебачення / К. В. Чорна // Міжнародний вісник : Культурологія. Філологія. Музикознавство. – 2015. – Вип. 2. – С. 108–113.